

Ε. ΠΛΩΤΙΝΟΣ

ΤΑ ΘΕΩΡΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΩΤΙΝΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΔΡΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΠΡΟΣ ΘΕΩΣΙΝ

Θεμελιώδη είναι τὰ διδάγματα περὶ τῆς ἐνιαίας φύσεως τοῦ ὄντος, περὶ τοῦ ἑνός, καὶ περὶ τοῦ χρέους ἡμῶν νὰ ἀναγώμεθα πρὸς αὐτὸ καὶ ἐλλαμπόμενοι καὶ καταυγαζόμενοι ὑπ' αὐτοῦ νὰ παραμένωμεν ἀπαθεῖς ἀπὸ τῶν ἐκτός, ἅτινα παρέχει ὁ ΠΛΩΤΙΝΟΣ (205 – 270 μ. Χ.)¹.

1. ΒΟΡΕΑ, ΘΕΟΦΙΛΟΥ, Ἀκαδημεικά, τόμ. Γ', Εἰσαγωγή εἰς τὴν Φιλοσοφίαν. Ἐν Ἀθήναις 1935, σελ. 143, 196 κ. ἄλλ.

ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, Ἡ ψυχολογία τοῦ Πλωτίνου. Ἐν Ἀθήναις 1922.

ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, ΙΩΑΝΝΟΥ, Αἱ θεμελιώδεις ἐννοιαὶ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πλωτίνου. Ἀθήναι 1928.

THEODORAKOPOULOS, JOHANNES, Plotins Metaphysik des Seins. Bühl/Baden 1928.

DÖRRIE, HEINRICH, Ammonios, der Lehrer Plotins. *Hermes*, 83 (1955) σελ. 439 κ. ἔξ.

FISCHER, HUGO, Die Aktualität Plotins. Über die Konvergenz von Wissenschaft und Metaphysik. München 1956.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΑ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, Ὀντολογικὴ Ἀρχὴ καὶ παράγοντες διαφοροποιήσεως κατὰ τὸν Πλωτῖνον. Ἐν Ἀθήναις 1956.

SCHWYZER, R. H., Plotinos. PAULY – WISSOWA, *Real-Enzyklopädie* 41 (1951) σελ. 471. κ. ἔξ.

TROUILLAR, JEAN, La présence de Dieu selon Plotin. *Revue de Metaphysique et de Morale*, LIX (1954), σ. 38 κ. ἔξ.

Ἄξια λόγου ὡσαύτως εἶναι καὶ τὰ περὶ τοῦ περιέχοντος¹ θεωρήματα αὐτοῦ, ἅτινα καταδεικνύουσι τὴν ἔκτασιν τῶν ἐρευνῶν τοῦ Πλωτίνου πρὸς θεμελίωσιν τῆς ὄντολογικῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς.

* * *

Ὁ ΠΛΩΤΙΝΟΣ ἀναγνωρίζει ὡς θεμελιώδεις κινήσεις τοῦ ὄντος τὴν ἀπορροήν καὶ τὴν ἐπιστροφήν.

Δι' ἀπορροῆς γεννᾶται ἐκ τοῦ Ἐνός ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἡ ψυχὴ² δημιουργεῖ τὸ σῶμα, τὸ ἔμψυχον ὄν, τὸ ζῶον, καὶ κατακοσμεῖ τὴν ὕλην, καὶ ὀρεγομένη τοῦ Ἀγαθοῦ, τοῦ Ἐνός, τείνει δι' ἐπιστροφῆς νὰ ἐνωθῇ μετ' αὐτοῦ.

Τὸ Ἐν τοῦτο τοῦ ΠΛΩΤΙΝΟΥ, τὸ Πρῶτον, τὸ Ἀγαθόν, τὸ ἐπέκεινα οὐσίας καὶ ὄντος, τοῦ ὁποίου πάντα τὰ ὄντα ἐφίενται, ἡ πηγὴ καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ καλοῦ³, ὁ Θεός, εἶναι τὸ ὑπερβατικὸν περιβάλλον, εἶναι ἐκεῖνο ἐξ οὗ ὑφίσταται ἔνδοθεν ἐπιδράσεις ἡ ψυχὴ καὶ πρὸς ὃ ὀφείλει νὰ κατευθύνηται ἐν τῇ ἐφέσει αὐτῆς πρὸς θέωσιν.

---

1. ΠΛΩΤΙΝΟΥ, Ἐννεάδες. III, 1, 5. Πρβλ. PLOTIN, ENNÉADES. Texte établi et traduit par ÉMILE BRÉHIER, Tome I – VI (VI 1 + 2) Paris 1924 – 1938. Coll. G. BUDÉ, *Les Belles Lettres*.

Πρβλ. καὶ PLOTINI, Opera. Τομ. I. Ed. P. HENRY et H. R. SCHWYZER, MUSEUM LESSIANUM. Bruxelles 1951.

2. Πρβλ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΑ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, Ὀντολογικὴ Ἀρχὴ καὶ παράγοντες διαφοροποιήσεως κατὰ τὸν Πλωτῖνον. Ἐν Ἀθήναις 1956, σελ. 24 κ. ἐξ. 34 κ. ἐξ.

3. ΠΛΩΤΙΝΟΥ, Ἐννεάδες VI, 9, 5. Πρβλ. III, 8, 10.—V, 4, 1.—I, 8, 2.—I, 6, 9.—VI, 7, 1.

* * *

Ἐν τῇ προσφάτως ἐκδοθείσῃ μελέτῃ ἡμῶν «Ὄντο-
λογικὴ Ἀρχὴ καὶ παράγοντες διαφοροποιήσεως κατὰ τὸν
ΠΛΩΤΙΝΟΝ» ἐξητάσαμεν τὰ προβλήματα τὰ σχετικὰ
περὶ τοῦ Ἐνός καὶ τὴν πρὸς Αὐτὸ κατεύ-
θυνσιν τῆς ψυχῆς.

Πέρα τῶν προβλημάτων τὰ ὅποια ἐξητάσαμεν καὶ
ὑπετυπώσαμεν ἐν τῇ μελέτῃ ἐκείνῃ, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ
θέμα ἡμῶν ἄξια λόγου εἶναι ἡ περὶ τοῦ περιέ-
χοντος καὶ τῶν ἐπιδράσεων αὐτοῦ καὶ ἡ διὰ τῆς
ἀσκήσεως τῆς Ἀρετῆς θέωσις τῆς ψυ-
χῆς θεωρίαι τοῦ ΠΛΩΤΙΝΟΥ, ἃς θὰ ὑποτυπώσωμεν
ἐνταῦθα.

* * *

Ὁ αἰσθητὸς κόσμος, τόδε τὸ πᾶν, καὶ τὰ
αἰσθητά, τὰ καθ' ἑκαστον, ὑπάρχουσιν αἰεὶ ἐν
τῷ γίνεσθαι, τοῦτο δὲ ἐνεργεῖ καὶ κατευθύνει ἡ ψυχὴ,
ὡς ὀντολογικὴ ἀρχή, ἡ ὅποια πλέκει καὶ πλάττει τὰ
πάντα κατὰ λόγους καὶ συνείρει ταῦτα πρὸς ἄλ-
ληλα καὶ ποιεῖ καὶ διοικεῖ καὶ περαίνει αὐτά.

Τὰς ἐπιδράσεις ταύτας ἀσκεῖ ἡ ψυχὴ κατευθυνομένη
ἐνδοθεν ὑπὸ τοῦ Ἐνός καὶ τείνει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς
αὐτό, νὰ ὁμοιωθῇ δηλονότι πρὸς αὐτὸ καὶ νὰ ἐνωθῇ μετ'
αὐτοῦ.

Παραλλήλως ὅμως πρὸς τὰς ὑπὸ τῆς ψυχῆς, ὡς ἀρ-
χῆς, ἐπιδράσεις καὶ κατευθύνσεις ὁ αἰσθητὸς κόσμος καὶ
τὰ αἰσθητά ὑπάρχουσι καὶ ἐν ταῖς συνα-
φείαις αὐτῶν πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς τὸ πᾶν, δι'
ὃ καὶ ὑφίστανται ἐπιδράσεις, αἵτινες ἀσκοῦνται ἐξ αἰτιῶν,
ἀνακυπτουσῶν ἐκ τῶν συναφειῶν τούτων.

Ὁ ΠΛΩΤΙΝΟΣ διακρίνει τὰς αἰτίας ταύτας ἀπὸ τῶν
αἰτιῶν, αἵτινες ἀνακύπτουσιν ἐκ τῶν ἐνδον, ἀπὸ

τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τῆς ψυχῆς ὡς ἀρχῆς, καὶ καλεῖ αὐτάς κύκλω αἰτίας.

Αἱ αἰτίαι αὗται ἀνακύπτουσι κύκλω τῆς ψυχῆς καὶ κυκλοῦσιν αὐτήν.

Αἱ κύκλω αἰτίαι ἀσκοῦσιν ἐπιδράσεις ἐπὶ τὴν δημιουργίαν, τὴν διαμόρφωσιν καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου καὶ τῶν αἰσθητῶν ἀπάντων καὶ ἐπάγονται παραλλαγάς.

Αἱ αἰτίαι αὗται ὑπάρχουσιν ἔξωθεν καὶ ἀνακύπτουσιν ἐκ τῶν συναφειῶν τῶν καθ' ἕκαστον αἰσθητῶν, εἴτε πρὸς ἔξω εὕρισκομένας αἰτίας, εἴτε πρὸς τὸ σῶμα, μεθ' οὗ ἡ ψυχὴ διατελεῖ ἐν κοινωνίᾳ.

* * *

Ὁ αἰσθητὸς κόσμος καὶ τὰ αἰσθητὰ ὑπάρχουσιν ἐν τῷ παντί καὶ εἶναι διηρθρωμένα ἐν τῇ φορᾷ αὐτοῦ καὶ ἐπομένως ὑφίστανται ἐπιδράσεις ἐξ αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν ΠΛΩΤΙΝΟΝ τὸ πᾶν συνίσταται ἐκ πολλῶν, ἅτινα πάντα εἶναι συνηρτημένα καὶ διατελοῦσιν ἐν στενωτάτῃ σχέσει πρὸς ἄλληλα οὕτως, ὥστε ἐν ἕκαστον τῶν ἐν αὐτῷ νὰ ὑπάρχη ἐν τῷ πάντα εἶναι¹ καὶ ἐκ πάντων τούτων τῶν οὕτως ὑπαρχόντων νὰ γίνηται Ἔν.

Ἐν τῷ τρόπῳ τούτῳ τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς ἐκάστου ἐν τῷ παντί, ἐν τῷ ὑπάρχειν ἐν τῷ πάντα εἶναι, ἐν τῇ συνυποστάσει τῶν πάντων, ὑπάρχει καὶ ἡ αἰτία τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, δηλαδή καὶ τὸ διατὶ ὑπάρχει ἕκαστον.

Ἐν τῷ παντί ὑπάρχει πολλῶ μᾶλλον ἢ ὅσον ὑπάρχει ἐν ἐνὶ ἐκάστῳ σύμπνοια, συμφωνία δηλονότι καὶ ἁρμονία ζωογονουμένη ὑπὸ ἐνιαίας πνοῆς καὶ σκοπιμότητος συνεχούσης τὰ πάντα.

1. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. VI, 7, 2.

Ὡς δὲ εἰς ἓν ἕκαστον αἰσθητὸν ὄν, ἕκαστον τῶν μερῶν αὐτοῦ ἔχει ἀναλάβει ὠρισμένον τι ἔργον, οὕτω καὶ ἐν τῷ παντί, ἓν ἕκαστον ἔχει καὶ ἐπιτελεῖ ὠρισμένον ἔργον, τοσοῦτω μᾶλλον, καθόσον τοῦτο δὲν εἶναι μόνον μέρος τοῦ ὅλου, ἀλλὰ καὶ ὁλότης καθ' ἑαυτὴν καὶ μάλιστα μείζων ὁλότης.

Ἐκαστον προβάλλει ἀπὸ ἐνιαίας ἀρχῆς καὶ προχωρεῖ πρᾶττον τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἐν τῇ ἐνεργείᾳ δὲ ταύτῃ συμβάλλει ἄλλο εἰς ἄλλο, χωρὶς οὐδὲν νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένον τῶν συναφειῶν καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ὑποχρεώσεων του πρὸς τὸ ὅλον. Ἐκαστον δηλαδὴ πράττει τὰ ἑαυτοῦ καὶ πάσχει ὑφιστάμενον ἐπιδράσεις ὑπ' ἄλλων καὶ πάλιν ἄλλο προσέρχεται καὶ ἐπιφέρει λύπην ἢ εὐχαρίστησιν.

Ἐκαστον δηλαδὴ χωρεῖ ἐν τῷ παντί οὐχὶ τυχαίως, οὐδὲ ματαίως, οὐδὲ ἀναλόγως τῆς ἐπιτυχίας, τὴν ὁποίαν ἐπάγεται ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ, διότι ἐκάστοτε ἐκ τῶν ἐπιδράσεων καὶ τῶν συναφειῶν καθίσταται ἄλλο καὶ ἐν συνεχείᾳ πάλιν γίνεται κατὰ φύσιν ἄλλο¹.

Οὕτω συνυπάρχουσιν ἀμοιβαίως τὰ πάντα ἐν τῷ παντί καὶ συμπάθεια καθολικὴ τῶν πάντων ὑφίσταται. Τὰ πάντα διέπει συμπάθεια, ἥτις ὡς ἀρχὴ καὶ χαρακτηρίζει ταῦτα.

Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης συναρτήσεως τῶν πάντων καὶ τῆς συμπαθείας αὐτῶν ἐν τῷ παντί εἶναι ἡ ἄρμονία². Αὕτη ἀνακύπτει ἐκ τῆς συναρτήσεως οὐ μόνον

1. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. II, 3, 7.

2. Ὁ ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ (π. 580 – 500 π.Χ.) διδάσκει ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς ἀγωγῆς δύναται νὰ ἀνάγηται εἰς τὴν ἄρμονίαν τοῦ Σύμπαντος, ἥτις κατ' αὐτὸν εἶναι ἡ οὐσία τοῦ κόσμου. Δημιουργὸς ἀρχὴ τῆς ἄρμονίας, μονὰς καὶ μέτρον αὐτῆς εἶναι ὁ ἀριθμὸς, τοῦ ὁποίου ἡ κίνησις εἶναι μουσικὴ ἄρμονία.

Πρβλ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ, ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Τὸ Πυθαγόρειον ἔκπαι-

τῶν ὁμοίων καὶ τῶν συγγενῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων¹.

Ὁ Λόγος μάλιστα τοῦ Παντός, κατὰ τὸν ΠΛΩΤΙΝΟΝ, ποιεῖ τὰ ἐναντία σύμφωνα.

«Ὁξὺ καὶ βαρὺ (σύμφωνα) ποιοῦσι λόγοι καὶ συνίασιν εἰς ἓν ὄντες ἁρμονίας λόγοι εἰς αὐτὴν τὴν ἁρμονίαν, ἄλλον λόγον μείζονα, ὄντες ἐλάττους αὐτοῖ καὶ μέρη, δοῶμεν δὲ καὶ ἐν τῷ παντὶ τὰ ἐναντία, οἷον λευκὸν μέλαν, θερμὸν ψυχρὸν, καὶ δὴ πτερωτὸν ἄπτερον, ὑπόπουν ἄπουν, λογικὸν ἄλογον, πάντα δὲ ζώου ἐνὸς τοῦ σύμπαντος μέρη καὶ τὸ πᾶν ὁμολογεῖ ἑαυτῷ τῶν μερῶν πολλαχοῦ μαχομένων, κατὰ λόγον δὲ τὸ πᾶν, ἀνάγκη καὶ τὸν ἓνα τοῦτον λόγον ἐξ ἐναντίων λόγον εἶναι ἓνα τὴν σύστασιν αὐτῷ καὶ οἷον οὐσίαν τῆς τοιαύτης ἐναντιώσεως φερούσης»².

«Λόγος δὲ ὢν διάφορός τε πρὸς αὐτόν ἐστι καὶ ἡ μάλιστα διαφορὰ ἐναντίωσίς ἐστιν... καὶ τέλειος ἔσται, οὐκ εἰς διάφορα μόνον, ἀλλ' εἰ καὶ ἐναντία ποιεῖ»³.

Ἐκαστον τῶν καθ' ἑκαστον αἰσθητῶν ὑφιστάμενον ἐν τῷ πάντα εἶναι, ὡς ἔχει ἐκ φύσεως καὶ διαθέσεως, οὕτω συντελεῖ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ πρὸς τὸ ὅλον, εἰς τὸ πᾶν, καὶ πάσχει καὶ ποιεῖ.

Ἐκαστον δηλαδή «δίδωσι τὸ παρ' αὐτοῦ καὶ δέχεται τὰ παρὰ τῶν ἄλλων, ὅσων αὐτοῦ δεκτικὴ ἢ φύσις, καὶ οἷον συναίσθησις παντὸς πρὸς πᾶν»⁴.

δευτικὸν σύστημα. Ἐπιστημ. Ἐπετ. Φιλοσ. Σχολ. Πανεπ. Ἀθηνῶν, 6 (1955 - 1956) Ἀφιέρωμα εἰς Γεώργιον Χατζιδάκιν, σελ. 360.

1. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. IV, 4, 41. Πρβλ. «παλίντροπος ἁρμονίη» τοῦ Ἡρακλείτου. Ἐνθ. ἄνωτέρ. σελ. 66.

2. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. III, 2, 16.

3. Ἐνθ. ἄνωτέρω.

4. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. IV, 4, 45, 6.

« Οὐ τοίνυν οὐδὲ τὰ αὐτὰ πάντες δίδομεν οὐδὲ ταῦτόν δεχόμεθα· ὁ γὰρ μὴ ἔχομεν πῶς ἂν μεταδοίημεν ἄλλω, οἷον ἀγαθόν; »¹.

Ἐκαστος δηλαδή, οἷος εἶναι κατὰ τὴν φύσιν παρωθεῖται πρὸς τὸ ὃ ἔχει ὅμοιον, « κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν ὥσθη εἰς ὃ ἔχει » ἀκόμη δὲ ὥσθη εἰς ὃ ἔχει « καὶ ἐντεῦθεν ἀπαλλαγείς εἰς ἄλλον τοιοῦτον τρόπον φύσεως ὀλκαῖς »².

Κατ' ἀκολουθίαν τὸ πᾶν κατὰ τε τὴν δύναμιν τὴν συνέχουσαν καὶ κατευθύνουσαν αὐτὸ καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα καὶ κατὰ τὴν τάξιν τὴν διέπουσαν τὴν συνοχὴν αὐτοῦ καὶ τὴν κίνησιν, ἔχει κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε τὰ πάντα νὰ γίνωνται ἐν αὐτῷ — « ἀψόφω κελεύθῳ » — κατὰ τινὰ ἀθόρυβον εὐθύνουσαν πορείαν, κατὰ δίκην, εἰς ἣν ὑπόκεινται πάντες.

« Οὕτω θαυμαστῶς ἔχει δυνάμεως καὶ τάξεως τόδε τὸ πᾶν γινομένων ἀπάντων ἀψόφω κελεύθῳ κατὰ δίκην, ἣν οὐκ ἔστι φυγεῖν οὐδενί »³.

Ἴνα διατηρηθῇ ἡ τάξις αὕτη καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ ὑγεία τοῦ παντός, ἕκαστον εἶναι διατεθειμένον νὰ φέρηται « οὐδεῖ ». Φέρεται δὲ « ὀλκαῖς τισι φύσεως ».

Οὕτως ἕκαστον τῶν αἰσθητῶν καὶ ἐπομένως ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, δι' ἑλξεῶν τινῶν τῆς φύσεως, ἅς ἐπάγεται τὸ ἐν τῇ φύσει ὅμοιον καὶ τὸ συγγενές, κατὰ τινὰ δηλαδή ἐλκτικὴν δύναμιν τῆς ἐν τῇ φύσει ἐνυπαρχούσης ὁμοιότητος καὶ συγγενείας, παρωθεῖται ἐλκόμενος, ἵνα πλησιάσῃ πρὸς τὸ ὅμοιον καὶ τὸ συγγενές καὶ νὰ ὑποστῇ τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ.

1. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. IV, 4, 45, 18.

2. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. IV, 4, 45, 24.

3. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. IV, 4, 45, 26.

Οὕτως ἐκ φύσεως δι' ἑλκτικῶν τινῶν ἢ ὠστικῶν δυνάμεων φερόμεθα πρὸς τὰ ἐν τῷ παντὶ οἰκεῖα καὶ συγγενῇ τῇ φύσει ἡμῶν σώματα καὶ τὰ ἄλλα, δηλαδή καθόλου « τοῖς συγγενέσιν οἷς ἔχομεν πρὸς τὰ συγγενῇ τῶν ἔξω »¹.

Οὕτω τὰ ἔξω συγγενῇ τοῦ παντός ἀσκοῦσιν ἐπιδράσεις εἰς ἡμᾶς. Αἱ ἐπιδράσεις αὗται ἐπάγονται μορφοποιήσεις τοῦ σώματος καὶ παραλλαγὰς ἐπὶ τὰ βελτίω ἢ ἐπὶ τὰ χείρω ἀναλόγως τῆς φύσεως ἡμῶν.

Ἀλλὰ καὶ πέραν τούτων τείνομεν νὰ γίνωμεν « συναφεῖς » ἀναλόγως τοῦ ἥθους τῆς ψυχῆς ἡμῶν καὶ τῆς διαθέσεως ἡμῶν πρὸς ὅσα ἔχομεν συγγενῇ συνάφειαν, εἴτε ἐκ τῶν ἐν τῷ παντί, εἴτε ἐκ τοῦ ἐπέκεινα.

Ἡ ἐκ τῆς συναφείας ταύτης ἐπίδρασις τῆς ἔξω ἡμῶν συγγενοῦς διαθέσεως εἶναι τοιαύτη, ὥστε καὶ ἐπὶ τοῦ ἥθους τῆς ψυχῆς νὰ ἐκτείνηται. Ὁ ΠΛΩΤΙΝΟΣ διδάσκει ὅτι καὶ αἱ ψυχαὶ δὲν σώζουσιν αἰετὸ αὐτὸ ἥθος, ἀλλὰ μετατίθενται καὶ αὗται καὶ τάσσονται ἐν τῷ παντὶ ἀναλόγως πρὸς τὴν τάξιν, ἣν ἐτήρησαν κατὰ τὴν ζωὴν αὐτῶν, εἴτε ποιοῦσαι, εἴτε πάσχουσαι, ἀναλόγως δηλαδή τῶν προβεβιωμένων βίων, ὁπότε κατ' ἀκολουθίαν λαμβάνουσι τάξιν σύμφωνον πρὸς τὸ πᾶν ἀναλόγως πρὸς τὴν τάξιν τοῦ προτέρου αὐτῶν βίου.

Πρόνοια, κατὰ ταῦτα, ὑφίσταται ἐν τῇ καθ' ἕκαστον συντάξει καὶ λειτουργίᾳ τοῦ παντός.

Τὰ καθ' ἕκαστον ὑφίστανται ἐπιδράσεις ἐν τῇ κατὰ πρόνοιαν συντάξει καὶ λειτουργίᾳ τοῦ παντός καὶ τῶν πάντων, ἕκαστον δὲ οὕτως ἔχει « ὡς ἢ τοῦ ποιοῦντος προαίρεσις ἠθέλησε, καὶ ὡς ἂν προθέμενος καὶ προῖδων ἐν λογισμοῖς κατὰ πρόνοιαν οὕτως εἰργάσατο· αἰεὶ δὲ οὕτως ἐχόντων καὶ αἰεὶ οὕτως γιγνομένων, οὕτω τοι καὶ

1. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. IV, 4, 45, 14.

αἰὲν ἐν τοῖς ποιούσι κεῖσθαι τοὺς λόγους ἐν μείζονι εὐθη-
μοσύνη ἐστῶτας » ¹.

Κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἡ φορὰ τοῦ παντός εἶναι συνερ-
γός ² καὶ ἀσκεῖ ἐπιδράσεις, αἵτινες ἐπάγονται παραλ-
λαγὰς εἰς τὰ καθ' ἕκαστον.

Ἡ φορὰ τοῦ παντός συντελεῖται οὐχὶ τυχαίως, οὐδὲ
ματαιίως, ἀλλὰ κατὰ λόγον τοῦ ἐμψύχου ὄν-
τος, τοῦ ζώου ³, οὕτω μάλιστα, ὥστε νὰ μὴ συντελῶν-
ται τὰ πάντα ἀπὸ τῆς φορᾶς καὶ κατὰ τὴν φορὰν ⁴, διότι
τὰ ἐμψυχα ὄντα κινουῦνται πρὸς τὰ καλὰ « οἰκεία φύ-
σει » καὶ ἐπομένως ἐκάστοτε ἡ διάθεσις δύνα-
ται νὰ συμβάλλῃ ἐν ποικίλῃ χορείᾳ.

Ἡ φορὰ τοῦ παντός ἀσκεῖ κατὰ λόγον ἐπιδράσεις,
οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀλλὰ καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς διαθέ-
σεσι, διότι αὐτὴ ἑαυτὴν διαφόρως διαθέτει, ὡς ἐπίσης
διαφόρως διαθέτει καὶ τὰ ἐντὸς αὐτῆς ⁵.

Οὕτω προκύπτει ἐκάστοτε τάξις τις τοῦ ποι-
οῦντος πρὸς τὸ πάσχον εἰς ἄλληλα καὶ πρὸς
ἄλληλα συντάσσουσα ταῦτα καὶ οἱ σχηματισμοὶ τούτων
κατὰ λόγον γίνονται οὕτως, ὥστε νὰ ἀνακύπτῃ τάξις
καὶ ἁρμονία ⁶.

* * *

Ὁ ΠΛΩΤΙΝΟΣ ἐλέγχει τὰ θεωρήματα καὶ τὰς δο-
ξασίας τῶν ἀστρολόγων περὶ τῆς κινή-
σεως τῶν ἀστρῶν, ἧτις ἕκαστα οὕτω τίθησιν
« ὡς ἂν πρὸς ἄλληλα στάσεως ἔχῃ μεσουρανήσεσι καὶ

1. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. VI, 8, 17. Πρβλ. καὶ III, 2, 1.— III, 3, 5.
κ. ἄλλ.

2. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. III, 1, 6.

3. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. IV, 4, 33.

4. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. III, 2, 10.

5. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. IV, 4, 31.

6. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. IV, 4, 33.— Αὐτόθι IV, 4. 36.

ἀνατολαῖς, δύσεσί τε καὶ παραβολαῖς»¹ καὶ καταδεικνύει τὰ ἀτοπήματα, εἰς τὰ ὅποια ὀδηγοῦσι τὰ θεωρήματα ταῦτα.

Ὅμοίως παραδίδει ὅτι δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν φορὰν τῶν ἄστρον ἡ δημιουργία καὶ ἡ κατεύθυνσις τοῦ κόσμου. Διότι ἡ προσεκτικὴ ἔρευνα καὶ μελέτη τοῦ παντὸς καταδεικνύει ὅτι ὁ κόσμος ἔχει ἀρχὴν καὶ αἰτίαν πρώτην, δημιουργοῦσαν καὶ κατευθύνουσαν αὐτόν, τὸ Ἔν, ὅπερ κατὰ πρόνοιαν ἔχει διατάξει τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ κατὰ λόγον, «ἐκαστῶ διδόντος κατὰ φύσιν τὸ αὐτοῦ περαινεῖν καὶ ἐνεργεῖν τὰ αὐτοῦ συντεταγμένον αὐτῷ μετ' αὐτοῦ»².

Ἐπομένως οἱ ἀστρολόγοι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι πρεσβεύουσιν ὅτι πρέπει νὰ ἀναμένῃ τις ὠρισμένας ἀναφορὰς τῶν ἄστρον, ἵνα ἐπιτελέσῃ τι, παραγνωρίζουσι τὰ πράγματα, δηλαδὴ τὴν φύσιν τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ.

Ἀλλὰ καὶ περαιτέρω ἐφ' ὅσον ἀποδίδουσιν εἰς τὴν φορὰν τοῦ παντὸς καὶ τὴν κίνησιν τῶν ἄστρον πάντα τὰ ἡμέτερα, τὰ βουλήματα καὶ τὰ πάθη, παραγνωρίζουσι τὴν φύσιν ἡμῶν, τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων.

Ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι δὲν εἴμεθα λίθοι φερόμενοι, ἀλλ' ἄνθρωποι ἔχοντες ἐξ ἑαυτῶν καὶ ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν ἔργον καὶ ἀποστολήν³.

Τὰ ἄστρα, κατὰ τὸν ΠΛΩΤΙΝΟΝ, ὡς μεγάλα μόρια τοῦ οὐρανοῦ συνεργοῦσι διὰ τῆς λαμπρότητος αὐτῶν οὕτως, ὥστε καὶ τὸ ὄλον νὰ φαίνεται λάμπον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ νὰ γίνωνται φανερά, νὰ ἐμφαίνωνται δηλαδὴ, νὰ φανερώωνται καὶ ἐπομένως νὰ ἐρμηνεύωνται⁴.

1. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. ΙΙΙ, 1, 5.

2. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. ΙΙ, 3, 6.

3. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. ΙΙΙ, 1, 5.

4. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. ΙΙ, 3, 8.

Ἐξ ἄλλου τὰ ἄστρα, ὡς μέρη τοῦ παντός καὶ ἔμψυχα ὄντα, καθ' ὅσον εἶναι σώματα ἔμψυχωμένα, ἀσχοῦσιν ἐπιδράσεις ἐπὶ τοῦ παντός καὶ τῶν πάντων¹ καὶ μεταδίδουσι καὶ θερμότητα εἰς τὸ ὅλον καὶ εἰς τὰ καθ' ἕκαστον.

Ἐπομένως τὰ ἄστρα ἀσχοῦσιν ἐπενεργείας ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστον αἰσθητῶν, ἀλλ' ἢ ἐπενέργεια αὐτῶν εἶναι καθαρῶς φυσικῆ, προερχομένη ἐκ τῶν ποιότητων αὐτῶν, αἵτινες καθορίζονται ἐκ τῆς θέσεως, ἣν ἔχουσιν ἐν τῷ σύμπαντι.

* * *

Ἐπιδράσεις ἐπὶ τὰ καθ' ἕκαστον αἰσθητὰ ἀσχοῦσι, κατὰ τὸν ΠΛΩΤΙΝΟΝ, τὸ περιέχον καὶ οἱ τόποι.

Τὸ περιέχον συναποτελοῦσιν ἡ γῆ, ἡ θάλασσα, ὁ ἀήρ καὶ ὁ οὐρανός².

Τὸ περιέχον ἕκασταχοῦ εἶναι διάφορον, ἐκ τῆς διαφορᾶς δὲ ταύτης αἱ ἐπιδράσεις ποικίλλουσι.

Πέρας τοῦ περιέχοντος, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει ἐν ἐκείνῳ, εἶναι ὁ τόπος. «Ὁ δὲ τόπος πέρας τοῦ περιέχοντος ὢν ἐν ἐκείνῳ»³.

ὑπάρχουσιν, ἐπομένως, κατὰ τὸν Πλωτῖνον, ὡς πέρατα τοῦ περιέχοντος, οἱ τόποι, οἵτινες εἶναι διάφοροι, βελτίονες καὶ χείρονες, καὶ οὗτοι ἀσχοῦσιν ἀναλόγους ἐπιδράσεις.

Ὁ ΠΛΩΤΙΝΟΣ ἀποκρούει τὰς θεωρίας ἐκείνας, αἵτινες ἀποδέχονται ὅτι καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ εἶδη τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ μεγέθη καὶ τὸ χρῶμα αὐτῶν καὶ αἱ ἐπιθυμίαι καὶ τὰ ἦθη αὐτῶν συντελοῦνται κατὰ τοὺς τόπους τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς καὶ κατὰ τὰς διαφορὰς αὐτῶν.

1. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. II, 3, 9.

2. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. V, 1, 2.

3. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. VI, 3, 5.

Παρατηρεῖ ὅτι παρὰ τῶν τόπων καὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ περιέχοντος ἀσκοῦνται ἐπιδράσεις, αἵτινες ὁμως ἀναφέρονται εἰς θερμότητας ἢ ψύξεις συντελουμένας ἐν τῇ κράσει τῶν σωμάτων¹.

Ἐν συνεχείᾳ δὲ καὶ κατ' ἀκολουθίαν πρὸς τὴν κρᾶσιν τῶν σωμάτων ἀσκοῦνται ἐπιδράσεις διαφέροσαι κατὰ τοὺς τόπους καὶ ἐπὶ τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα καὶ τὰς ἀντιλήψεις τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ ΠΛΩΤΙΝΟΣ ὡσαύτως ἀποδέχεται ὅτι καὶ ἡ ψυχὴ δύναται νὰ λαμβάνῃ ἐντυπώσεις καὶ νὰ πλάττηται καὶ ἀναλόγως τῆς φύσεως τῶν τόπων² καὶ τῶν ὑδάτων καὶ τοῦ ἀέρος· ἀλλ' ἐν τῇ ἐνιαίᾳ αὐτῆς κατευθύνσει καὶ τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς παραμένει πάντοτε ἀπαθῆς ἐκ τῶν ἐντυπώσεων τούτων καὶ ἐκ τῶν ἐπιδράσεων τῶν ἀπὸ τῶν τόπων καὶ ἀπὸ τῆς διαφορᾶς τοῦ περιέχοντος.

Αἱ ἀπὸ τῶν τόπων καὶ τοῦ περιέχοντος ἐπιδράσεις ἀσκοῦσι ῥοπήν κατὰ τὴν κρᾶσιν τῶν σωμάτων ἀναλόγως τῆς θερμότητος ἢ τῆς ψύξεως, ἣν παρέχουσι καὶ ἐπάγονται. Οὕτως ἀναλόγως τῆς ἐντάσεως καὶ ἐκτάσεως τοῦ βαθμοῦ τῆς θερμότητος ἢ ψύξεως καὶ τῶν ἐπιδράσεων αὐτῶν καθίστανται τὰ σώματα ἐπιτήδεια τῆς ψυχῆς ὄργανα πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ οἰκείου αὐτῆς ἔργου ἢ τοιαῦτα, ὥστε νὰ εἶναι ἐπιτήδεια πρὸς ἐπιθυμίας καὶ πάθη. Ὡς ἐκ τούτου καθίστανται ἐπιτήδεια νὰ ταραττώσι τὴν ψυχὴν καὶ νὰ κωλύωσιν αὐτὴν ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ ἔργου αὐτῆς ἢ καὶ νὰ ἐπισκοτίζωσιν αὐτὴν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ ὑφίσταται τὰ παθήματα τοῦ σώματος, ἐξ ὧν καὶ ἀκολασία καὶ δειλία καὶ ἡ ἄλλη ψυχῆς κακία. Καὶ

1. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. III, 1, 5.

2. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. IV, 3, 7.

οὕτως ἡ ψυχὴ κρατεῖται καὶ θορυβεῖται καὶ κρατεῖ ἡ φύσις τοῦ σώματος.

* * *

Ὁ ΠΛΩΤΙΝΟΣ ἀποδέχεται ὅτι ἡ μεῖξις, ἡ σύγκρασις τῶν σωμάτων καθιστᾷ ποῖόν τι ἕκαστον τῶν γιγνομένων, ἐπάγεται δηλονότι παραλλαγὰς αὐτῶν, αἵτινες ἄλλοτε μὲν χωροῦσιν ἐπὶ τὸ βέλτιον, ἄλλοτε δὲ ἐπὶ τὸ χεῖρον.

Αἱ παραλλαγὰὶ αὗται χωροῦσι περαιτέρω, ἐφ' ὅσον χωρεῖ καὶ περαιτέρω ἡ σύγκρασις καὶ ἡ μεῖξις.

Ἐκ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης κράσεως τῶν σωμάτων αἱ ἐπιθυμίαι καθίστανται σφοδρότεραι ἢ ἡρεμώτεραι καὶ κατ' ἀκολουθίαν καθίστανται οἱ ἄνθρωποι κοῦφοι ἢ μᾶλλον εὐκίνητοι κατὰ τὴν διάνοιαν.

Ἐπὶ τὴν κρᾶσιν τῶν σωμάτων ἀσκοῦνται ἐπιδράσεις οὐ μόνον ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ περιέχοντος καὶ τῶν τόπων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν γονέων.

Παρὰ τῶν γονέων ἐπάγονται ἐκάστοτε παραλλαγὰὶ τῶν σωμάτων, αἵτινες εἶναι περαιτέρω κληρονομήσιμοι.

Οὕτω κληρονομοῦνται παρὰ τῶν γονέων καὶ τὰ εἶδη, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ τινὰ ἐκ τῶν ἀλόγων παθῶν τῆς ψυχῆς, κληρονομοῦνται δηλαδὴ καὶ σωματικὰ καὶ ψυχικὰ γνωρίσματα.

Ἐκ τοῦ σώματος, κατὰ ταῦτα, ἀνακύπτουσιν αἰτίαι, ἀσκοῦσαι ἐπιδράσεις, αἵτινες, εἴτε καθιστῶσι τὸ σῶμα ἐπιτήδειον τῆς ψυχῆς ὄργανον καὶ προάγουσι τὸ ἔργον αὐτῆς, εἴτε ποιοῦσι τὰς ἐπιθυμίας σφοδρότερας καὶ ταραττοῦσι τὴν ψυχὴν καὶ ἀπεργάζονται αὐτὴν πάσχουσαν καὶ ἐπάγονται ἀκούσια παθήματα δόξας ψευδεῖς ἐμποιοῦντα.

Εἰς τὸ σῶμα ἐπάγεται σκοτασμόν ἢ ἕλη μὴ κρατηθεῖσα ἀρμοδίως, δι' ὃ καὶ καθίσταται αἰτία ἀσθενείας καὶ κακίας εἰς τὴν ψυχὴν. Αὕτη διαθέτει

τὸ σῶμα ἐν ἐπιθυμίαις καὶ πάθεσι, καὶ κωλύει τὴν ἐνεργεῖαν τῆς ψυχῆς πρὸς διακόσμησιν καὶ διοίκησιν τοῦ σώματος. Οὕτως ἡ ὕλη μὴ κρατηθεῖσα καθίσταται αἰτία παροῦσα, αἰτία τοῦ κακοῦ, αἰτία ἀσθενείας τῆς ψυχῆς, καὶ κωλύει νὰ παρίστανται ἐν ἐνεργείᾳ πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς, πρὸς διακόσμησιν τοῦ σώματος καὶ περαιτέρω ἀναγωγὴν.

Ἡ ὕλη, διδάσκει ὁ ΠΛΩΤΙΝΟΣ, «παροῦσα προσαιτεῖ καὶ οἷον ἐνοχλεῖ καὶ εἰς τὸ εἶσω παρελθεῖν θέλει... Ἐλλάμπεται οὖν ὑποβάλλουσα ἑαυτὴν καὶ ἀφ' οὗ μὲν ἐλλάμπεται οὐ δύναται λαβεῖν· οὐ γὰρ ἀνέχεται αὐτὴν ἐκεῖνο καίτοι παροῦσαν, ὅτι μὴ ὁρᾷ διὰ κάκην. Τὴν δὲ ἔλλαμπιν καὶ τὸ ἐκεῖθεν φῶς ἐσκότωσε τῇ μίξει καὶ ἀσθενὲς πεποίηκε τὴν γένεσιν αὐτὴ παρασχοῦσα καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ εἰς αὐτὴν ἐλθεῖν· οὐ γὰρ ἂν ἦλθε τῷ μὴ παρόντι. Καὶ τοῦτό ἐστι πτῶμα τῆς ψυχῆς τὸ οὕτως ἐλθεῖν εἰς ὕλην καὶ ἀσθενεῖν, ὅτι πᾶσαι αἱ δυνάμεις οὐ παρῆρσις εἰς ἐνεργεῖαν κωλυούσης ὕλης παρῆρσις τῷ τὸν τόπον ὃν κατέχει αὐτὴ καταλαβεῖν καὶ οἷον συσπειραθῆναι ποιῆσαι ἐκείνην, ὃ δὲ ἔλαβεν οἷον κλέψασα ποιῆσαι κακὸν εἶναι, ἕως ἂν δυνηθῆ ἀναδραμεῖν»¹.

* * *

Ἄλλ' ἡ ψυχὴ, διδάσκει ὁ ΠΛΩΤΙΝΟΣ, δὲν εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ ὑποκύπτῃ εἰς τὰς ἐπιδράσεις, τὰς ὁποίας ὑφίσταται ἔξωθεν. Ἡ ψυχὴ ἔχει ἰδίαν φύσιν, ἣτις εἶναι οἰκεία αὐτῆς, οἰκεία πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ προέλευσιν αὐτῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν κέκτηται πολλὰς οἰκείας δυνάμεις πρὸς ἐνεργείας, αἵτινες προάγουσι τὴν φύσιν αὐτῆς.

Ἐπομένως ἡ ψυχὴ ὡς οὐσία μετὰ τοῦ εἶναι αὐ-

1. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. I, 8, 14, 35, καὶ 38 κ. ἐξ.

τῆς κέκτηται καὶ κατευθυντικότητα πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ οἰκείου αὐτῆς ἔργου, κατευθυντικότητα πρὸς τὸ εὖ, καὶ οἰκείας δυνάμεις πρὸς ἀναγωγὴν αὐτῆς εἰς αὐτό.

« Οὐ γὰρ δὴ νομιστέον τοιοῦτον εἶναι ψυχὴν, οἷον, ὅτι ἂν ἔξωθεν πάθῃ, ταύτην φύσιν ἴσχειν, μόνην τῶν πάντων οἰκείαν φύσιν οὐκ ἔχουσαν· ἀλλὰ χρὴ πολὺ πρότερον αὐτὴν ἢ τὰ ἄλλα, ἅτε ἀρχῆς λόγον ἔχουσαν, πολλὰς οἰκείας δυνάμεις πρὸς ἐνεργείας τὰς κατὰ φύσιν ἔχειν· οὐ γὰρ δὴ οἷόν τε οὐσίαν οὖσαν μὴ μετὰ τοῦ εἶναι καὶ ὀρέξεις καὶ πράξεις καὶ τὸ πρὸς τὸ εὖ κεκτῆσθαι »¹.

* * *

Ὁ ΠΛΩΤΙΝΟΣ διδάσκει, ὅτι τὸ κύριον τῆς διοικήσεως τοῦ παντός ἔργον ἀσκεῖ τὸ Ἔν, τὸ ὁποῖον ἐπιστατεῖ καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀπορρέει καὶ ἐξαρτᾶται τὸ πᾶν.

Τοῦτο παρέχει εἰς ἕνα ἕκαστον νὰ περαίνῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ, τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ κατὰ φύσιν, ἢτοι κατὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ καὶ νὰ ἐνεργῇ τὰ καθ' ἑαυτὸ καὶ νὰ εἶναι πάλιν συντεταγμένον μετ' αὐτοῦ².

Οὕτω, κατὰ τὸν Πλωτῖνον, τὰ καθ' ἕκαστον γίνονται ἕκαστον κατὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ³. Ἐκαστον δὲ γίνεσθαι τοιοῦτον, διότι προέρχεται ἐκ τοιούτου.

« Λογικοῦ δὲ ζώου φύσις ἔχει παρ' ἑαυτῆς τὸν ἡνίοχον »⁴.

Ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου καταδεικνύεται ὅτι εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποῖαν ἐμφανίζει ἡ ψυχὴ, ὅταν εἶναι μόνη.

1. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. II, 3, 15, 17.

2. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. II, 3, 6.

3. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. III, 1, 6.

4. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. II, 3, 13.

« Ταύτης γὰρ καὶ τῆς φύσεώς ἐσμεν, ὅταν μόνοι ὦμεν »¹.

Ἡ φύσις κατ' ἀκολουθίαν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἐμφανίζει ἡ ψυχὴ ἀπηλλαγμένη τῶν ἐπιδράσεων τοῦ σώματος καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἀπηλλαγμένη τῶν ἐκ τῆς κοινωνίας αὐτῆς μετὰ τοῦ σώματος δεσμῶν καὶ περιορισμῶν αὐτῆς. Εἶναι ἡ φύσις, ἣν ἐμφανίζει ἡ ψυχὴ ἔχουσα παρ' ἑαυτῆς τὸν ἡνίοχον, ἐλευθέρα νὰ κατευθύνηται ἐξ ἑαυτῆς ὀρεγομένη τῶν αὐτῆς.

Ἐπομένως ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἐμφανίζει ἡ ἐλευθέρα κατεύθυνσις τῆς ψυχῆς, ἥτοι ἡ ψυχὴ ἐν τῇ κατεύθυνσει αὐτῆς ἐκείνη, καθ' ἣν ὀρέγεται τῶν αὐτῆς.

Κατ' ἀκολουθίαν οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν ἔχομεν ἔργον καὶ ἀποστολὴν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐνὸς εἴμεθα οὕτω κατὰ πρόνοιαν διατεταγμένοι, ὥστε νὰ περαινῶμεν τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ εἶναι ἡ πραγματοποίησις τῆς κατεύθυνσεως τῆς ψυχῆς, καθ' ἣν αὕτη ὀρέγεται τῶν αὐτῆς.

Ἐν τῇ τάσει ταύτῃ ἡ ψυχὴ κινεῖται ἐνδοθεν ὀρεγομένη τῶν αὐτῆς, τῶν ἰδίων δηλαδή καὶ οἰκείων αὐτῆς.

« Ὑπάρχει δὲ ὁμως καὶ πρὸ λόγου ἡ κίνησις ἡ ἐνδοθεν ὀρεγομένη τῶν αὐτῆς »².

* * *

Οἰκεῖα καὶ συγγενῆ τῆς ψυχῆς, τὰ αὐτῆς δηλαδή, ἐκεῖνα ὧν αὕτη ὀρέγεται καὶ ὧν ἐφίεται, εἶναι ὁ νοητὸς κόσμος, ὁ νοῦς, τουτέστιν ὁ ἀληθῆς καὶ τελειότατος κόσμος, τὸ ὄντως ὄν, ἐξ οὗ αὕτη προέρχεται καὶ μεθ' οὗ τείνει νὰ εἶναι, ἐφ' ὅσον εἶναι νοερά.

Ἡ ψυχὴ διατελοῦσα μετὰ τοῦ νοῦ καὶ νοοῦσα, νοεῖ τὰς ιδέας, αἵτινες εἶναι τὰ ἀρχέτυπα τῶν αἰσθητῶν, μάλιστα δὲ πάντων νοεῖ τὴν ιδέαν τοῦ καλοῦ.

1. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. ΙΙΙ, 1, 10.

2. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐνν. ΙΙΙ, 4, 6.

Ἡ ψυχὴ, οὕτω οἶονεὶ νοωθεῖσα καὶ εἰσδεξαμένη τὴν ἐκ τοῦ Ἀγαθοῦ ἀπορροήν, κινεῖται καὶ κατευθύνεται ἀνεμποδίστως πρὸς ἐκεῖνο, ὅπερ εἶναι ἡ πηγὴ καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ καλοῦ, πρὸς αὐτὸ τὸ Ἀγαθὸν καὶ ἐφιεμένη τοῦ Ἀγαθοῦ τείνει νὰ ὁμοιωθῇ πρὸς αὐτὸ καὶ νὰ ἐνωθῇ μετ' αὐτοῦ.

Αὐτὸ τὸ Ἀγαθόν, τὸ ἐπέκεινα, εἶναι ὁ Θεός, τὸ Ἔν, εἶναι τὸ οἰκεῖον τῆς ψυχῆς, ἐκεῖνο οὐ ὀρέγεται ἡ ψυχὴ καὶ ἐφίεται. Εἶναι ἐκεῖνο πρὸς ὃ τείνει ἡ ψυχὴ δι' ἀμέσους ἐποπτείας, διὰ τινος ἐκστάσεως καὶ ἀπλώσεως νὰ ἀναχθῇ καὶ νὰ ἐνωθῇ μετ' Αὐτοῦ.

Οὕτως ἡ ψυχὴ φύσει, ὡς οἰκεῖον αὐτῆς ἔργον, ὡς οἰκείαν αὐτῆς κατεύθυνσιν ἔχει τὴν ἔφεσιν πρὸς ὁμοίωσιν καὶ ἐνωσιν μετὰ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Ἐνός, τὴν ἔφεσιν πρὸς θέωσιν.

Ἐπομένως ἐφ' ὅσον ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν εἴμεθα οἱ ἄνθρωποι διατεταγμένοι, ἵνα περαίνωμεν τὸ ἔργον ἡμῶν κατὰ φύσιν, ἡ δὲ φύσις τῆς ψυχῆς ἐλευθέρας καὶ ὀρεγομένης τῶν αὐτῆς εἶναι ἡ φύσις ἡμῶν, εἴμεθα διατεταγμένοι νὰ περαίνωμεν τὸ ἔργον τοῦτο τῆς ψυχῆς ἐν τῇ κατευθύνσει αὐτῆς πρὸς θέωσιν.

Τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου τούτου τῆς φύσεως ἡμῶν, τῆς ἐφέσεως πρὸς θέωσιν διεξάγει αὐτὴ αὕτη ἡ ψυχὴ, ἐν τῇ ἐπιτελέσει δὲ ταύτῃ, γεννᾶται καὶ ἐγγίγνεται ἡ ἀρετὴ αὐτῆς, ἡ ἀρετὴ τῆς ψυχῆς.

Ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ἀρετῆς καὶ τῇ ὁλοκληρώσει αὐτῆς ἡ ψυχὴ ὁμοιοῦται πρὸς τὸν Θεόν, θεοοῦται, ὅποτε διάγει βίον τέλειον καὶ εὐδαίμονα.

* * *

Ὁ ΠΛΩΤΙΝΟΣ διδάσκει, ὅτι ἡ ψυχὴ, ἵνα ἐπιτελέσῃ τὸ ἔργον τῆς φύσεως ἡμῶν, ὅπερ εἶναι καὶ ἔργον τῆς οἰκειᾶς αὐτῆς φύσεως, πρέπει νὰ ἀναχθῇ εἰς τὸ ἐλεύθερον.

Ἡ ψυχὴ δηλαδὴ πρέπει νὰ καταστῆ ἐλευθέρω νὰ πράττῃ τὰ Αὐτῆς, νὰ πράττῃ ἐξ ἑαυτῆς, ἐνδοθεν, ὀρεγομένη τῶν Αὐτῆς.

Ἄλλ' ἡ ψυχὴ ἐμποδίζεται νὰ πράξῃ ὑφισταμένη ἐπιδράσεις ἔξωθεν.

Ἄλλ' αἱ ἐπιδράσεις αὗται, ὡς αἱ ἐπιδράσεις αἱ ἀπὸ τῶν τόπων καὶ αἱ ἀπὸ τῶν ἄλλων γύρω κεχυμένων πραγμάτων, οὐδόπως δύνανται νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄλλως τε τὰς ἐπιδράσεις ταύτας δύναται νὰ μεταβάλλῃ ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς μεταλλαγῆς τοῦ τόπου καὶ εἶναι κύριος νὰ σκεφθῆ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τούτου, ἡ ψυχὴ ὀφείλει νὰ ἀπαλλαγῆ τῶν ἐπιδράσεων τούτων ἐκ τῶν συναφειῶν αὐτῆς μετὰ τῶν αἰσθητῶν.

Κυρίως δὲ πρέπει νὰ καταστῆ ἐλευθέρα ἀπὸ τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ σώματος.

Ὁ ΠΛΩΤΙΝΟΣ οὐδόπως διδάσκει ὅτι ἡ ψυχὴ πρέπει νὰ ἀπαλλαγῆ βιαίως τοῦ σώματος, ἢ ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ διάγῃ ἀσκητικὸν βίον.

Τούναντίον διδάσκει ὅτι ἡ ψυχὴ ἐν τῇ κοινωνίᾳ αὐτῆς μετὰ τοῦ σώματος θὰ τείνῃ νὰ διακοσμηῆ αὐτὸ καὶ νὰ καταστήσῃ ἑαυτὴν ἐλευθέραν ἀπὸ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν παθῶν αὐτοῦ.

Ἡ ψυχὴ βεβαίως θὰ φροντίζει περὶ τοῦ σώματος καὶ θὰ ἀνεχθῆ αὐτό, μέχρις ὅτου δυνηθῆ νὰ χρησιμοποιῆ αὐτό, ἀλλὰ θὰ τείνῃ νὰ ἀπαλλαγῆ τῶν ἐπιδράσεων αὐτοῦ.

Ἡ ψυχὴ πρέπει νὰ ἀπαλλαγῆ τῶν ἐπιδράσεων τῶν ἔξωθεν, διότι τὰ ἔξω εἶναι τῆς ἑτέρας φύσεως, τῆς χείρονος, ἣτις πρόκειται μόνον νὰ δεχθῆ ἐλλάμψεις καὶ νὰ διακοσμηθῆ ὑπ' αὐτῆς, νὰ κρατηθῆ δηλονότι ὑπ' αὐτῆς.

Οὕτως ἡ ψυχὴ πρέπει νὰ κατευθυνθῆ ἐκ τῆς ἰδίᾳς αὐτῆς φύσεως, τῆς οἰκείας αὐτῆς φύσεως, ἐνδο-

θεῖν, ὑπὸ τοῦ λόγου, ὅστις ὑπάρχει αὐτῇ ἀφ' ἑαυτῆς ὡς ἡγεμὼν καὶ ἡνίοχος.

Πρέπει δηλαδή ἡ ψυχὴ νὰ ἔχη ἐν τῇ ἐνεργείᾳ αὐτῆς ἡγεμόνα τὸν λόγον καὶ ὑπ' αὐτοῦ νὰ κατευθύνηται.

Ἐν τῇ κατευθύνσει ταύτῃ ὑπὸ τοῦ λόγου ἐγγίγνονται παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ διὰ τοῦ ἔθους καὶ τῆς ἀσκήσεως αἱ καλούμεναι πολιτικαὶ ἢ πρακτικαὶ ἀρεταί.

Αὗται περιστέλλουσι τὰς ἐπιθυμίας καὶ κατευθύνουσι τὰ πάθη οὕτως, ὥστε κατακοσμοῦσιν ἡμᾶς καὶ παρέχουσιν εἰς τὴν ψυχὴν μέτρον.

Αἱ πολιτικαὶ ἀρεταὶ εἶναι ἡ φρόνησις, ἡ ἀνδρεία, ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη¹.

Αἱ ἀρεταὶ αὗται προσγίγνονται δι' ἔθους καὶ ἀσκήσεως καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὅποῖος ἀσχολεῖται καὶ διατρίβει ἐν τῷ αἰσθητῷ κόσμῳ, ἀνήκουσιν εἰς τὸ «ἐμψυχον ὄν», «τὸ κοινόν», ὅπερ εἶναι ὑπόστασις τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου.

Ἄλλ' ἡ ψυχὴ μετέχει καὶ τοῦ νοητοῦ κόσμου, ἐκ τοῦ ὁποίου, ὡς εἴπομεν, καὶ προέρχεται, δι' ὃ καὶ πρὸς αὐτὸν τείνει καὶ αὐτοῦ ἐφίεται. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς καὶ τελειότατος κόσμος, ἡ ἀληθινὴ οὐσία, ἡ αἰεὶ κατὰ ταῦτὰ ἔχουσα οὐσία, ἡ καταλαμπομένη ὑπὸ τῆς ἀληθείας τοῦ Ἁγαθοῦ, καὶ ἐκ φύσεως ἡ ψυχὴ κέκτηται κατευθυντικότητα πρὸς τὸ εἶναι καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐλλαμπομένη καταλάμπεται.

Ἐπομένως ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ φύσιν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ φύσις τῆς ψυχῆς, πρέπει νὰ τείνη πρὸς τὸν νοητὸν κόσμον, ἵνα ἐξ αὐτοῦ δέχεται τὴν ἀπορροήν τοῦ Ἁγαθοῦ καὶ ἐλλάμπεται καὶ κατευθύνηται.

1. ΠΛΩΤΙΝ. Ἐν. I, 2, 1, 16.